

esetekben megkívántatik. Mintha a magyaráztatás kényszerét érezve, néhol meg-
feledkezett volna arról, hogy ezt az olvasónak nem szabad észrevennie. Így azután
nem is „tisztá” szatíra (ha van ilyen!) Mocsár Gábor két műve. A sok ragyogó
poén, az áradó, céltudatosan terjengő mesélés nem tudja eltakarni előlünk, hogy
az író nem távolodott el tárgyától a kérélelhetetlen ítéletmondás valóságos vagy
vélt magaslatáig. Nagyon jellemzően vall erről olyan apróságnak tűnő mozzanatot
is, mint a névadás. A Habók Ernők, a Kartács Tamások, Mikéti, Buzgár és Jóvér
elvtársak nyilvánvalóan a „begyében” vannak Mocsár Gábornak, a kacagtató nevű
epizódfigurákon maga is jól mulat — de melegen együttérez a „normális” nevű
szereplőkkel, még ha sutaságaikon, a körülmények okozta kapkodásukon
mosolyog is.

Így azután különös szövedéket alkot a maga jellegzetességeivel a két regény.
(Az *Illetlenek* alapötlete mintha gondolatilag kevésbé érett volna meg, s így túl
sok teret kapnak benne az ötletek; ugyanakkor a *Pávától* itt-ott nehezkesebb.)
Mocsár Gábor új lehetőségek kiaknázásával gyarapította eddig is sokoldalú mun-
kásságát. (*Magvető Könyvkiadó 1966.*)

NACSÁDY JÓZSEF

ÚJABB TANULMÁNYOK RADNÓTIRÓL

NEMES ISTVÁN: A KÉPSZERŰSÉG ESZKÖZEI
RADNÓTI MIKLÓS KÖLTÉSZETÉBEN

„Az irodalomban csaknem minden a
nyelven fordul meg, mert ezen dől el,
hogyan művészet-e valamely írás, vagy csak
dilettáns próbálkozás. Az irodalom anyaga
a nyelv, és mindenkor az anyaggal való
küzdélem eredménye a mű” — idézi
Radnóti a szerző tanulmánya elején;
majd a továbbiakban értő szeretettel és
alapos gondossággal vizsgálja a tragikus
sorsú költő művészi nyelvét. Finom érzé-
kű, jó ítéletű stíluskutató Nemes Ist-
ván; mélyenszántó elemzései hathatósan
hozzájárulnak ahhoz, hogy az olvasó tu-
datosan is élvezni tudja Radnóti Miklós
verseit, hogy értse is költői képeit, hogy
átélje nyelvi szépségüket.

Nemes István a funkcionális stilisztika
követelményeit szem előtt tartva vizsgál-
ja meg Radnóti egyszerű és teljes meta-
foráinak stílushatását, komplikációs me-
taforáinak stílusértékét, megszemélyesi-
téseit, az allegóriák stilisztikai hatását,
szimbólumainak jellemző vonásait, ha-
sonlatait, képszerű eufemisztikus és ka-
kofemisztikus kifejezéseit. Mindezek tü-
zetes analizálása után komplex módon
is elemzi néhány versének képrendszerét;
ez a komplex elemzés különösen nagy
értéke tanulmányának. Beleágyazza Rad-
nóti Miklós költészetét a világ- és a ma-
gyar irodalomba, egy-egy költői kép tár-

gyalásakor rámutat azokra a hatásokra
is, amelyek érezhetőek képalkotásában
(Apollinaire, József Attila, Balázs Béla).
Figyelemmel végigkíséri Radnóti költői
útkeresését, fejlődését a különböző izmu-
soktól a modern lírai realizmusig.

Tanulmányának értékét mindössze né-
hány, nem stilisztikai, hanem általáno-
sabb jellegű megállapítása csorbítja itt-
ott; pontoskodók és semmitmondók pél-
dául ezek a mondatok:

„Radnóti költői tevékenységében fel-
használt egyéni *jelrendszere* a kor nyelv-
ének mint társadalmi jelrendszernek
függvénye. Gondolataink realitását, költő-
i művekben való kifejezését a »közös-
ségtől készen kapott hagyományos nyelv-
kinccsel« oldotta meg. Ezért Radnóti
nyelvét nem vizsgálhatom önmagában,
hiszen ezer és ezer szál fűzi a nemzeti
nyelv nagy rendszeréhez.” Ezt minden
költőről elmondhatjuk.

Ilyen, apróbb hibái ellenére komoly
nyeresége Radnóti-kutatásunknak Nemes
István dolgozata, amely — mint a
szerző is reméli — hozzájárul a helyes
és teljesebb Radnóti-kép kialakításához,
és hasznos anyagot szolgáltat egy átfogó,
monografikus feldolgozáshoz. (*Akadémiai
Kiadó 1965.*)

VÉGH JÓZSEF MIHALY

BORI IMRE: RADNÓTI MIKLÓS KÖLTÉSZETE

Furcsa fintora a sorsnak, hogy az első
nagyobb lélegzetű tanulmány, az első
könyv Radnóti Miklósról nem Magyaror-
szágon, hanem Jugoszláviában, Újvidéken
jelent meg, nem a magyar irodalomtudo-

mány teljesítményét méltathatjuk benne,
hanem az attól nem független, de mel-
lette önálló ún. „újvidéki magyar iroda-
lomtörténeti iskola” munkájáról szólha-
tunk. Bori Imre azzal a kérdéssel indít-